ALMANYA'NIN AVRASYA'YA AÇILMASI VE BU AÇILIMIN STRATEJİK KÖR NOKTALARI

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Bu yazı AVİM tarafından ilk olarak 8 Eylül 2026'da yayınlanmış İngilizce bir makalenin betimleyici Türkçe çevirisidir.

Giriş

Almanyanın son dönemde Türkiye ile ilişkilerini yeniden düzenleme çabası, stratejik düşüncede dikkate değer bir değişimi yansıtmaktadır. Konrad-Adenauer-Stiftungun değerlendirmesine göre, özellikle stratejik diyaloğun yeniden başlaması, değişen Avrupa güvenlik ortamı ve daha dayanıklı bir bölgesel güvenlik mimarisi arayışı bağlamında, Berlin Türkiyeyi daha açık bir şekilde bir güvenlik ve savunma ortağı olarak görmeye başlamıştır. Ancak bu gelişmenin önemi, ikili yakınlaşmanın ötesine geçmektedir. Bu durum, Almanyanın sadece yararlı bir ortağı yeniden keşfetmekte mi olduğu, yoksa Avrasyanın jeopolitik gerçeklerini bölgesel aktörler, stratejik koridorlar ve işbirliğine dayalı güvenlik tarafından şekillendirilen, birbiriyle bağlantılı bir stratejik alan olarak tanımaya mı başladığı konusunda daha geniş bir soruyu gündeme getirmektedir.[1]

Avrupa-Atlantik Çerçevesinin Sınırları

Almanyanın stratejik bakış açısı, geleneksel olarak, Avrupa güvenliğinin öncelikle NATO, Avrupa Birliği ve transatlantik ilişkiler aracılığıyla değerlendirildiği bir Avrupa-Atlantik çerçevesi bağlamında şekillenmiştir.

Bu yorumda, Avrupa merkezli stratejik düşünce, bölgesel güvenlik önceliklerini belirlemede Avrupa ve transatlantik kurumlarını temel referans noktaları olarak ele alırken, komşu Avrasya bölgelerinin inisiyatiflerine, tehdit algılarına ve yerel düzeyde geliştirilen işbirliği mekanizmalarına ikincil bir analitik ağırlık atfeden bir yaklaşımı ifade etmektedir.

Bu yaklaşımın, hâlâ önem taşımakla birlikte, aynı zamanda komşu bölgelere bölünmüş bir bakış açısını teşvik edebilecek ve Karadenizin kendine özgü hukuki niteliğine yeterince dikkat edilmemesine yol açabilecek bir yönü de bulunmaktadır. Örneğin, AB Stratejik Pusulası ve ABnin Karadeniz girişimleri, dayanıklılık, bağlantılılık, deniz güvenliği, enerji ve

bölgesel işbirliği gibi ilgili konuları ele almaktadır. Ancak, bu tür bir yaklaşımla havza için oluşturulacak herhangi bir dış çerçevenin, 1936 tarihli Montrö Sözleşmesinin Türk Boğazlarından deniz erişimini düzenlediği ve Karadeniz kıyısı devletlerinin güvenliğini korumak üzere tasarlanmış farklılaştırılmış bir rejim kurduğu hukuki gerçeğinden hareketle şekillendirilmesi gerekmektedir.

Dolayısıyla mesele, Avrupa Birliği ve NATO ile diyalog veya işbirliğinin dışlanması değildir. Mesele, bu tür bir işbirliğinin, Sözleşmenin kıyı dışı deniz kuvvetlerinin varlığına ilişkin antlaşma temelli kısıtlamalarını sulandırmaması ve bölgesel denge konusunda kıyı devletlerinin birincil sorumluluğunu ortadan kaldırmaması gereğinin göz önünde bulundurulmasıdır. Yapıcı nitelikte bir Avrasya yaklaşımı, hem bloklar arası çatışmayı hem de dışarıdan dayatılan güvenlik şablonlarını rededen bir anlayışı yansıtmaktadır. Çatışmaya dayalı bir yaklaşım yerine, egemenliği, bölgesel inisiyatifi, ticari seyrüsefer özgürlüğünü ve Montrö rejiminin istikrar sağlayıcı işlevini gözeten, hukuki açıdan tutarlı bir işbirliğinin gerekliliğini vurgulamaktadır.

Birbiriyle Bağlantılı Stratejik Bir Alan Olarak Avrasya

Almanyanın Türkiyeye yeniden yönelmesi, geç de olsa, değişen stratejik gerçeklerin memnuniyetle karşılanan bir kabulünü yansıtmaktadır. Almanyanın 2023 Ulusal Güvenlik Stratejisi, Entegre Güvenlik çerçevesinde şekillenmiştir. Dayanıklılığa, Avrupa birliğine, NATOya, tedarik zinciri güvenliğine ve ortaklıklara merkezi bir önem atfetmektedir. Ancak temel stratejik referans noktaları hâlâ Avrupa-Atlantik bölgesi ve Avrupa kurumsal eşgüdümüdür.

Daha yakın işbirliğinin değeri, sadece savunma alımları, göç yönetimi veya ittifak yük paylaşımı gibi acil işlevsel meselelerle sınırlandırılamaz. Bu konular önemlidir. Ancak bunların, bölgesel güvenlik, ekonomik dayanıklılık, enerji güzergâhları ve ulaşım koridorlarının giderek daha fazla birbiriyle bağlantılı hale geldiği daha geniş bir tablonun yalnızca bir parçasını oluşturduğu unutulmamalıdır.[2]

Alman yaklaşımının temel sınırlaması, ilişkiyi esas olarak Avrupanın ihtiyaçları açısından değerlendirme eğilimidir. Böyle bir yaklaşım, kilit bir bölgesel aktörün stratejik önemini yalnızca Avrupaya yakınlığından veya NATOya katkısından almadığını gözden kaçırma riskini taşır. Böyle bir aktörün önemi, aynı zamanda komşu bölgelerle diplomatik ilişkilerini sürdürme, farklı güvenlik sahalarını birbirine bağlama ve özerk ve dengeli bir dış politika vizyonu aracılığıyla istikrara katkıda bulunma kapasitesinden de kaynaklanmaktadır.

Mevcut ortamı daha doğru bir şekilde değerlendirmek için katı merkez-çevre varsayımlarından vazgeçmek gerekir. Avrasya, Avrupanın stratejik yönlendirmesini bekleyen bir çevre bölgesi değildir. Bölgesel aktörlerin kendi çıkarlarına, tarihsel deneyimlerine ve güvenlik önceliklerine sahip olduğu karmaşık bir alandır. Almanya, bu alana yönelik olarak seçici bir yaklaşım sergilemeye devam ederse, politikası parçalı kalmaya devam edecektir. Sürdürülebilir bir angajman veya bir diğer deyişle uzun erimli bir bağlaşma, Avrupanın güvenliğinin giderek daha geniş Avrasya ortamının istikrarı,

bağlantılılığı ve işbirliği potansiyelinden ayrılmaz hale geldiğinin kabul edilmesini gerektirmektedir.

Taktiksel Ayarlamadan Stratejik Angajmana

Yukarıda sunulan hususlar çerçevesinde, Almanyanın mevcut açılımının, seçici yararcılığın ötesine geçmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu bağlamda Berlinin, ilk olarak, yenilenen Stratejik Diyalog Mekanizmasını kullanarak Karadeniz, Güney Kafkasya, Doğu Akdeniz, enerji güvenliği ve bağlantılılığı birbirine bağlayan, bölgeler arası güvenlik için düzenli bir gündem oluşturmasında yarar bulunmaktadır. İkinci olarak Almanya, Avrupa-Atlantik taahhütlerini, bölgesel sahiplik ve hukuka dayalı istikrar düzenlemeleri konusunda sistematik istişarelerle tamamlamalıdır. Üçüncü olarak, Almanya, bağlantı projelerini münhasır jeopolitik bloklara dönüştürmeden, Avrasya genelinde dayanıklı ulaşım, enerji ve üretim ağlarını teşvik etmelidir.[3]

Bu bağlamda, daha dengeli bir Alman yaklaşımı, ülkenin Avrupa-Atlantik taahhütlerinden uzaklaşması anlamına gelmez. Aksine, bu taahhütlerin, bölgesel düzene ilişkin daha az hiyerarşik bir anlayışla ve stratejik değeri coğrafya, inisiyatif ve istikrar sağlama kapasitesinden kaynaklanan kilit aktörlerle işbirliğine daha fazla açıklık gösterilmesiyle tamamlanması gerekir. Böylesi bir yaklaşım, Almanyanın Avrasyada taktiksel ayarlamalardan gerçek bir stratejik uyum sürecine geçmesini sağlayacaktır.

Sonuç

Almanyanın bu stratejik ilişkiye ilişkin son dönemde yaptığı yeniden değerlendirme, önemli ancak hâlâ eksik bir ayarlama olarak görülmelidir. Bu durum, Avrupa güvenliğinin artık daha geniş Avrasya ortamından ayrı olarak anlaşılamayacağına dair artan bir farkındalığa işaret etmektedir. Yine de, bu yaklaşım Avrupa merkezli stratejik düşüncenin kavramsal sınırlarından tam olarak kurtulmuş değildir.[4]

Bu açılımın kalıcı bir değer kazanabilmesi için Almanyanın, işlevsel yararcılığın ötesine geçmesi ve işbirliğine dayalı güvenlik, stratejik saygı ve Avrasyanın birbiriyle bağlantılı gerçeklerine dayanan daha geniş bir bölgesel düzen anlayışını benimsemesi gerekmektedir. Ancak o zaman Almanyanın politikası, geç kalmış bir taktiksel düzeltmeden, daha tutarlı ve kalıcı bir stratejik vizyona dönüşebilir.[5]

**Resim: Kondrad Adenauer*

[1] Dr. Markus Hildebrand, Stratejik Bahis: Almanya Türkiyeyi Nasıl Yeniden Keşfediyor? Konrad Adenauer Vakfı No: 2025/03. 13.05.2026, https://www.kas.de/en/country-reports/detail/-/content/strategic-bet-how-germany-is-rediscove

[2] Teoman Ertuğrul Tulun. Moldovada Reform: Yapıcı Avrasyacılık Yoluyla İstikrar. AVİM, Yorum No: 2025/24. 24.10.2025, https://avim.org.tr/en/Analiz/REFORMING-MOLDOVA-STABILITY-THROUGH-CONSTRUCTIVE-EURASIANISM

[3] Teoman Ertuğrul Tulun. ABnin Yeni Orta Asya Stratejisi ve Yapıcı Avrasyacılık Kavramı. AVİM, Yorum No: 2019/41. 16.07.2019, https://avim.org.tr/en/Yorum/EU-S-NEW-CENTRAL-ASIA-STRATEGY-AND-NOTION-OF-CONSTRUCTIVE-EURASIANISM

[4] Teoman Ertuğrul Tulun. Yapıcı Avrasyacılık: Tanımların Yeniden Ele Alınması. AVİM, Yorum No: 2025/03. 08.01.2025, https://avim.org.tr/en/Yorum/CONSTRUCTIVE-EURASIANISM-REVISITING-DEFINITIONS

[5] Teoman Ertuğrul Tulun. 2025 Münih Güvenlik Konferansı ve Yapıcı Avrasyacılığın Gerekliliği. AVİM, Yorum No: 2025/02. 28.02.2025, https://avim.org.tr/en/Analiz/2025-MUNICH-SECURITY-CONFERENCE-AND-THE-NECESSITY-OF-CONSTRUCTIVE-EURASIANISM

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "ALMANYA'NIN AVRASYA'YA AÇILMASI VE BU AÇILIMIN STRATEJİK KÖR NOKTALARI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2026 / 85. Eylül 14. Erişim Ekim 27, 2026. https://www.avimbulten.org/public/tr/Yorum/ALMANYA-NIN-AVRASYA-YA-ACILMASI-VE-BU-ACILIMIN-STRATEJIK-KOR-NOKTALARI

AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır